

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

สำหรับประเทศไทยนั้น “คำรับสารภาพ” ในชั้นพิจารณาคดี ถือเป็นพยานหลักฐานสำคัญที่ศาลจะอาจรับฟังและพิพากษาลงโทษจำเลยได้ทันทีโดยไม่ต้องให้โจทก์สืบพยานหลักฐานอื่นต่อไป เว้นแต่จำเลยจะถูกฟ้องในข้อหาความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลจะต้องให้มีการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย จนกว่าจะเป็นที่พอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงจึงจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้ อันเป็นไปตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ซึ่งจากการศึกษาเปรียบเทียบกับวิธีพิจารณาคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และมีวิธีพิจารณาคดีอาญาที่เป็นระบบกล่าวหา ปรากฏว่า ในชั้นพิจารณาคดีของศาลสหรัฐอเมริกา และศาลอังกฤษต่างก็ยอมรับฟังคำรับสารภาพว่าเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญในการพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยไม่มีการสืบพยานหลักฐานต่อไปได้เช่นกัน ส่วนบทบาทของศาลคอมมอนลอว์เกี่ยวกับการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพนั้น จากการศึกษาพบว่า เป็นไปในลักษณะของการค้นหาความจริงในทางรูปแบบเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือในประเทศสหรัฐอเมริกา คำรับสารภาพที่จะสามารถรับฟังได้จะต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน Miranda Rule หากเจ้าพนักงานละเมิดกฎเกณฑ์ดังกล่าวจะทำให้คำรับสารภาพไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ ส่วนในประเทศอังกฤษ ก็มีหลักเกณฑ์ในการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานที่กำหนดไว้ใน Police and Criminal Evidence Act 1984 ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับที่กำหนดไว้ใน Miranda Rule จะแตกต่างกันก็แต่เพียงคำรับสารภาพที่ได้มาโดยฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ใน PACE 1984 ศาลอังกฤษจะมีได้ตัดคำรับสารภาพออกจากการรับฟังเป็นพยานหลักฐานทันที แต่จะพิจารณาจากพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นรายกรณีไปว่า การกระทำของเจ้าพนักงานที่ไม่ชอบตาม PACE

นั่น ส่งผลให้คำรับสารภาพของของจำเลยที่ได้อ่านมาไม่มีความน่าเชื่อถือหรือไม่ จะมีผลต่อความไม่ยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาคดีหรือไม่ นอกจากนี้ PACE 1984 ยังกำหนดให้เป็นหน้าที่ของอัยการในการพิสูจน์ให้ศาลเห็น โดยปราศจากข้อสงสัยว่าคำรับสารภาพสามารถรับฟังได้และได้มาด้วยความสมัครใจ มิได้มาจากการบีบบังคับหรือเป็นสิ่งที่พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นสร้างขึ้นมาจากตัวเองด้วยเสมอ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ปรากฏต่อศาลว่าการกระทำของเจ้าพนักงานที่ไม่ชอบด้วย PACE 1984 ศาลจะทำการชั่งน้ำหนักเปรียบเทียบกันระหว่างความน่าเชื่อถือในคำรับสารภาพกับผลกระทบต่อความไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาว่าสิ่งไหนจะมีมากกว่ากันเป็นสำคัญ ดังนั้นดุลยพินิจเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานของอังกฤษจึงค่อนข้างที่จะพิจารณาบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไปมากกว่า นอกจากนี้แล้วทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษ ต่างก็มีกระบวนการไต่สวนมูลฟ้องจากพยานหลักฐานทั้งปวง ในคดีที่จำเลยได้ถูกฟ้องในความผิดร้ายแรงและมีโทษสูงอย่างรอบคอบมาก่อนที่จะรับฟังคำรับสารภาพในชั้นพิจารณา อันสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพที่แอบแฝงไว้ในระบบกฎหมายของประเทศคอมมอนลอว์อยู่บ้างเช่นกัน

ส่วนประเทศฝรั่งเศสซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ เช่นเดียวกับประเทศไทย แต่สำหรับหลักการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาของศาลฝรั่งเศส ก็ไม่ได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพในลักษณะเดียวกับกฎหมายไทยในมาตรา 176 วรรคแรก ซึ่งในทางปฏิบัติ หากจำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณาของศาลตัดสินในฝรั่งเศส ศาลสามารถรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปได้เช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศส เป็นหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐที่ศาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการค้นหาความจริงในคดีด้วยตนเอง ดังนั้น แม้จำเลยจะรับสารภาพต่อหน้าศาล ก็ไม่ได้บังคับว่าศาลจะต้องเชื่อในคำรับสารภาพของจำเลยและพิพากษาลงโทษจำเลยเสมอไป แต่ศาลสามารถสืบให้โจทก์สืบพยานหลักฐานอื่น ๆ ต่อไปได้นอกจากนี้ บทบาทของศาลไต่สวนในการไต่สวนมูลฟ้องความผิดอาญาอุกฤษฎ์โทษทุกคดี ก่อนที่จะวินิจฉัยว่าคดีมีมูลหรือไม่นั้น ศาลไต่สวนจะทำหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงเหมือนกับพนักงานสอบสวน โดยมีคำรับสารภาพในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นสาระสำคัญในการวินิจฉัยว่าคดีมีมูลหรือไม่ จึงแสดงให้เห็นถึง

บทบาทเชิงรุกของศาลฝรั่งเศสเป็นอย่างยิ่งสำหรับการค้นหาความจริงในคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง ดังนั้น แม้ประเทศฝรั่งเศสจะไม่มีกฎหมายบัญญัติเรื่องการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาแบบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ของไทย แต่ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการรับฟังคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาของศาลฝรั่งเศสนั้นถือว่าได้มีการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของจำเลยมาก่อนแล้วนั่นเอง

เมื่อพิจารณาระบบกฎหมายและหลักการดำเนินคดีอาญาของไทยในบทที่ 2 ปรากฏว่า ระบบกฎหมายที่ใช้ในการดำเนินคดีอาญาของศาลไทย เป็นระบบกล่าวหา แต่หลักการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ที่ทุกฝ่ายมีหน้าที่ค้นหาความจริง และในชั้นศาล ศาลมีหน้าที่ต้องกระตือรือร้นในการค้นหาความจริง ศาลเองจะวางเฉยไม่ได้ ต้องค้นหาความจริงจนเป็นที่พอใจซึ่งการค้นหาความจริงในลักษณะนี้เรียกว่า "หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญา (Inquisitionsprinzip)" และการค้นหาความจริงในคดีอาญา ตามระบบกฎหมายไทยนั้น เป็นการค้นหาความจริงในทางเนื้อหา มิใช่แต่เพียงการค้นหาความจริงในทางรูปแบบ ซึ่งแตกต่างกับการค้นหาความจริงในบางประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common law เช่นประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ที่กระบวนการค้นหาความจริงจะค่อนข้างไปในเชิงรูปแบบมากกว่า แต่จากการศึกษาพบว่า ในทางปฏิบัติของศาลไทยในปัจจุบัน บทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของจำเลยนั้น เป็นไปในเชิงรูปแบบมากกว่าที่จะมีบทบาทเชิงรุกกับการค้นหาความจริงในเนื้อหาแห่งคำรับสารภาพว่า เนื่องจากการรับฟังคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานในทางปฏิบัติของศาลไทยจะพิจารณาว่าคำรับสารภาพได้มาด้วยความสมัครใจหรือไม่ ตามมาตรา 226 และผ่านกระบวนการแจ้งสิทธิต่าง ๆ โดยชอบด้วยกฎหมายในชั้นสอบสวนหรือไม่เป็นสำคัญ ซึ่งข้อพิจารณาเหล่านี้ตามกฎหมายไทยไม่ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ในการพิสูจน์ของโจทก์ดังเช่นที่ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของอัยการตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ (PACE 1984) แต่อย่างใด ดังนั้น ข้อพิจารณาดังกล่าวจึงมักเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการต่อสู้ของฝ่ายจำเลยในกรณีที่จำเลยกลับคำรับสารภาพในชั้นพิจารณาเท่านั้น ซึ่งหากเป็นกรณีที่จำเลยยืนยันรับสารภาพตลอดกระบวนการพิจารณา ข้อพิจารณาเหล่านี้อาจจะไม่มีทางเกิดขึ้นได้เลยก็เป็นได้

นอกจากนี้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวกับการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพของไทยนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศฝรั่งเศสที่เกี่ยวกับการค้นหาความจริง

ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องแล้วจะพบว่า กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ตามมาตรา 162 คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์เท่านั้นกฎหมายจึงบังคับให้ศาลต้องไต่สวนมูลฟ้อง ส่วนคำรับสารภาพในชั้นไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่อัยการเป็นโจทก์จะถือเป็นเงื่อนไขไปตามกฎหมายที่ศาลจะวินิจฉัยว่าคดีมีมูลและกำหนดให้ศาลประทับรับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป ดังนั้นในกรณีนี้หากจำเลยรับสารภาพมาตั้งแต่ชั้นไต่สวนมูลฟ้องตลอดจนชั้นพิจารณาหากเป็นคดีที่เข้าเงื่อนไขที่ศาลสามารถพิพากษาลงโทษได้ตามมาตรา 176 คำรับสารภาพของจำเลยในกรณีนี้จึงแทบจะไม่ได้ผ่านการค้นหาความจริงโดยศาลเลยแม้แต่น้อย ส่วนหลักการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยตามมาตรา 176 วรรคแรกนั้น เป็นหลักการที่มีมาตั้งแต่สมัยยกร่างประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญารั้งแรก (ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478) หลักการนี้ไม่พบในกฎหมายของต่างประเทศแต่อย่างใด จึงนับได้ว่าการบัญญัติหลักเกณฑ์การสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ของไทย เป็นหลักกฎหมายของไทยโดยแท้เลยก็ว่าได้ และแนวความคิดซึ่งอยู่เบื้องหลังของบทบัญญัติดังกล่าวในยุคเริ่มแรก ก็คือมีความมุ่งหมายที่จะให้ศาลทำหน้าที่ในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพ กล่าวคือแม้ว่าคำรับสารภาพจะเป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่สามารถรับฟัง แต่ก็ไม่ควรละเลยที่จะค้นหาความจริงในความถูกต้องแท้จริงของคำรับสารภาพว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่เสียก่อน อันเป็นเอกลักษณ์ของการค้นหาความจริงในเนื้อหา และเป็นหลักสำคัญของหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาการรับฟังคำรับสารภาพของจำเลยในชั้นพิจารณาคดีของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ของไทย ปรากฏว่าแนวความคิดซึ่งอยู่เบื้องหลังของบทบัญญัติดังกล่าว กล่าวคือมีความมุ่งหมายที่จะให้ศาลทำหน้าที่ในการค้นหาความจริงในการรับสารภาพในความผิดอาญาที่มีโทษสูงนั้น ได้ถูกบิดเบือนและลดความสำคัญลงไป กล่าวคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478) มาตรา 176 บัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณาถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ก็ให้ศาลพิพากษาได้ เว้นแต่คดีซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ศาลต้องฟังพยานโจทก์ จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง” เนื่องจากนักกฎหมายเห็นว่า แม้คำรับสารภาพจะเป็นพยานหลักฐานสำคัญที่สามารถรับฟังได้ก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถเชื่อได้โดยสนิทใจว่า คนที่รับสารภาพว่าได้กระทำความผิดตามฟ้องนั้น

จะต้องเป็นผู้กระทำความผิดเสมอไป เนื่องจากการรับสารภาพอาจจะมาจากหลายสาเหตุ เช่น จำเลยบางคนอาจจะรับสารภาพโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาจจะรับสารภาพเพื่อจะช่วยเหลือผู้มีอุปการคุณ หรือเพราะเหตุความใกล้ชิดรักใคร่สนิทสนม หรืออาจจะรับผิดเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นโดยเห็นแก่อำภิสลินจ้าง หรือ อาจคิดว่าการติดคุกไม่ใช่เรื่องใหญ่โต และมีโอกาสมากที่จะได้รับการลดโทษ บรรเทาโทษ หรือการอภัยโทษในที่สุด²⁶⁵ เป็นต้น กฎหมายจึงได้บัญญัติไว้ว่าในคดีที่มีโทษสูง (ซึ่งในสายตาของกฎหมายในขณะนั้นคือความผิดที่มีโทษจำคุกถึง 10 ปี) แม้จำเลยจะให้การรับสารภาพแล้วก็ตาม ศาลก็ยังคงจะต้องฟังพยานหลักฐานต่อไป แต่ต่อมาพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 ก็ได้ยกเลิกความในมาตรา 176 เดิม และได้บัญญัติ มาตรา 176 ขึ้นใหม่เป็นคดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือ โทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ส่วนในกรณีอื่น ๆ ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ก็ให้เป็นดุลยพินิจของศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เหตุผลในการบัญญัติ มาตรา 176 วรรคแรก ใหม่ในปี พ.ศ.2499 นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดคล่องตัวไปโดยโดยเหมาะสมและรวดเร็วยิ่งขึ้น²⁶⁶

การแก้ไขบทบัญญัติในมาตรานี้โดยการเปลี่ยนแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังจากวัตถุประสงค์เดิมที่ต้องการให้ศาลค้นหาความจริงในคดีที่มีโทษสูงเปลี่ยนไปเป็นเพื่อให้เกิดคล่องตัวไปได้โดยรวดเร็วยิ่งขึ้นนั้น ถือว่าไม่มีความสมเหตุสมผลเท่าใดนัก หากกระบวนการยุติธรรมที่ไม่ได้กลั่นกรองและค้นหาความจริงอย่างรอบคอบก่อน มุ่งแต่จะให้เกิดความรวดเร็วจนเลยไม่ทันได้ค้นหาความจริงเพื่อให้ได้ตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษ การลงโทษผู้บริสุทธิ์โดยผิดพลาดไป ย่อมไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ของการลงโทษไปได้ ดังนั้น การบัญญัติมาตรา 176 (ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478) ซึ่งมีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ศาลกลั่นกรองคดีความผิดอาญาที่มีโทษสูงและร้ายแรงให้เกิดความชัดเจนก่อนลงโทษจำเลย แม้ว่าจำเลยจะให้การรับสารภาพก็ตามจึงได้ถูกบิดเบือนและลดความสำคัญลงไป

²⁶⁵ การสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย (น. 39). เล่มเดิม.

²⁶⁶ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2499 (ฉบับประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 73 ตอนที่ 16 หน้า 126 วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2499)

นอกจากนี้ บทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก ซึ่งได้แก้ไขใหม่ ภายใต้แนวคิดและเหตุผลในการบัญญัติ คือ เพื่อให้คดีลู่วงไปโดยโดยเหมาะสมและรวดเร็วยิ่งขึ้น และได้มีผลบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน นอกจากจะบิดเบือนไปจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา 176 (ฉบับประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478) แล้ว บทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก (ฉบับบังคับใช้ในปัจจุบัน) ยังเป็นอุปสรรคต่อบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในเนื้อหาของคำรับสารภาพ ในหลายประการดังนี้

ประการแรก การกำหนดอัตราโทษในความผิดที่รับสารภาพ ตามมาตรา 176 วรรคแรก ไม่มีความเหมาะสม กล่าวคือ การบัญญัติมาตรา 176 (ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2478) ก็เพราะต้องการให้ศาลให้ความสำคัญกับคดีที่มีโทษสูง ซึ่งในสายตาของกฎหมายในขณะนั้น โทษจำคุกที่กฎหมายถือว่าเป็นอัตราโทษสูงก็คือ ระวังโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ดังนั้นจึงได้กำหนดว่าในกรณีที่จำเลยรับสารภาพในความผิดที่มีโทษสูงสุดที่ศาลจะสามารถลงโทษได้ถึง 10 ปีขึ้นไปนั้น ศาลจะต้องถ่วงดุลให้ดีเสียก่อนที่จะพิพากษาลงโทษจำเลย มิให้เชื่อคำรับสารภาพจำเลยในทันทีนั่นเอง แต่การแก้ไขบทบัญญัติใหม่โดยใช้เกณฑ์พิจารณาที่ความผิดที่มีโทษอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปนั้น เมื่อตีความตามตัวบทกฎหมายแล้ว เท่ากับว่า หากเป็นกรณีที่เป็นความผิดอาญาที่มีโทษอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) ไม่ถึง 5 ปี หรือในความผิดอาญาที่ไม่มีโทษขั้นต่ำ ไม่ว่าจะมีความผิดสูงสุดที่ศาลสามารถลงโทษได้เท่าใดก็ตาม²⁶⁷ ยกตัวอย่างเช่น ในประมวลกฎหมายอาญา ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ตามมาตรา 135/2 มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 2 ปี ถึง 10 ปี ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามมาตรา 297 มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 10 ปี ความผิดฐานกรรโชกทรัพย์ ตามมาตรา 338 มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 10 ปี ความผิดฐานอนาจารเด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ตามมาตรา 279 วรรคแรก มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี แต่ถ้าเป็นการกระทำโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย ตามวรรคสอง มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 15 ปี ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ตามมาตรา 276 วรรคแรก มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 4 ปี ถึง 20 ปี) ความผิดฐานทำร้ายจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย มาตรา 290 มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ปี ถึง 20 ปี เป็นต้น หากจำเลยรับสารภาพศาลสามารถใช้ดุลยพินิจพิพากษาลงโทษจำเลยที่รับสารภาพได้โดยไม่ต้องสืบพยานก็ได้ เพราะไม่เข้าเงื่อนไขตามกฎหมายที่บังคับให้ศาลจำต้องสืบพยานต่อไป ดังนั้น จำเลยที่ถูกฟ้องในความผิดเหล่านี้

²⁶⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1214/2529, 202/2536

ซึ่งในที่สุดแล้วอาจจะได้รับการลงโทษจำคุกได้สูงสุดถึง 10 ปีหรือ 20 ปี แต่กฎหมายกลับมิได้ บังคับให้ศาลต้องรับฟังพยานหลักฐานอื่นประกอบคำรับสารภาพก่อนที่จะพิพากษาลงโทษ ทั้งที่ เป็นความผิดที่ร้ายแรงและมีโทษสูงเช่นกัน แต่กฎหมายกลับให้ความสำคัญกับการค้นหาความจริง น้อยกว่า นอกจากนี้ การให้เหตุผลว่า ความผิดในข้อหาที่จำเลยรับสารภาพซึ่งศาลจะลงโทษจำเลย น้อยกว่า 5 ปีไม่ได้เพราะโทษที่ศาลจะลงได้น้อยที่สุดและหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือ 5 ปี จึงมีความ จำเป็นต้องถ่วงดุลโดยการสืบพยานให้ชัดเจนเสียก่อนจะลงโทษจำเลย แล้วเหตุใดในความผิดที่มี โอกาสที่ศาลอาจลงโทษได้ถึง 10 หรือ 20 ปี หรือแม้กระทั่งโทษจำคุกตลอดชีวิต จึงไม่จำเป็นต้อง ได้รับการถ่วงดุลโดยการสืบพยานต่อไปให้เกิดความชัดเจนเสียก่อน ดังนั้น บทบัญญัติในเรื่อง อัตราโทษจึงมีความขัดแย้งกันเองและไม่มีความชัดเจนในเหตุผลที่จะรับฟังได้

นอกจากนี้แล้ว หากพิจารณาเปรียบเทียบในอีกลักษณะหนึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า กรณีความผิดที่มีอัตราโทษอย่างต่ำตั้งแต่ 5-10 ปี เช่น ความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339 วรรค หนึ่ง ซึ่งเป็นความผิดต่อทรัพย์ กฎหมายกำหนดให้ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ แต่ความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส ตามมาตรา 297 ที่มีอัตราโทษ จำคุกตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 10 ปี ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกสูงในระดับเดียวกัน อีกทั้งลักษณะการ กระทำความผิดยังมีความฉรรมจึ่งเนื่องจากการละเมิดต่อคุณธรรมทางกฎหมายคือ “ร่างกาย” กฎหมายกลับไม่กำหนดให้ศาลถ่วงดุลความถูกต้องของคำรับสารภาพเสียก่อน นอกจากนี้ หาก เปรียบเทียบความผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339 วรรคหนึ่ง กับความผิดที่ศาลสามารถลงโทษได้ สูงสุดถึง 15 ปี หรือ 20 ปี เช่น ความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 290 แล้ว จะเห็นได้ชัดเจนว่า ความผิดตามมาตรา 290 มีความฉรรมจึ่งมากกว่าเนื่องจากลักษณะของ การกระทำความผิดเป็นการละเมิดคุณธรรมทางกฎหมาย คือ “ชีวิตและร่างกาย” และมีอัตราโทษ จำคุกสูงสุดที่สูงกว่าด้วยซ้ำ แต่กฎหมายกลับไม่กำหนดให้ศาลถ่วงดุลความถูกต้องของคำรับ สารภาพแต่อย่างใด เป็นการแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่า บทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก ที่ใช้ จำนวนอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าความผิดใดที่ศาลสมควร จะต้องถ่วงดุลความถูกต้องของคำรับสารภาพเสียก่อน โดยไม่พิจารณาถึงอัตราโทษขั้นสูง หรือ ความฉรรมจึ่งของความผิดประกอบด้วยนั้นยังไม่มีที่เหมาะสมเพียงพอแน่นอน

ประการที่สอง แม้ว่ากรณีที่จำเลยรับสารภาพในชั้นพิจารณา กฎหมายไม่ได้บังคับว่า ศาลจะต้องพิพากษาลงโทษจำเลยเสมอไป ดังนั้นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกสูงถึง 10 หรือ 20 ปี ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจให้มีการสืบพยานหลักฐานต่อไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 228 ประกอบกับมาตรา 185 ก็ตาม แต่เนื่องจากประมวลจริยธรรมข้อ 9 ที่กำหนดว่า “ผู้พิพากษาพึงระลึกว่าการนำพยานหลักฐานเข้าสืบและการซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของกลุ่มความ และทนayaความของแต่ละฝ่ายที่จะกระทำผู้พิพากษาพึงเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองก็ต่อเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมหรือมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง” จึงเป็นเหตุในทางปฏิบัติการดำเนินการพิจารณาคดีของศาล ศาลมักจะวางตนเป็นกลางและระมัดระวังตนเป็นพิเศษ และปล่อยให้การต่อสู้คดีในศาลเป็นหน้าที่ของกลุ่มความเป็นหลัก การสั่งให้สืบพยานหลักฐานเพิ่มเติม ตามมาตรา 228 จึงไม่ค่อยจะเกิดขึ้นมากนัก ประกอบกับเมื่อความผิดในข้อหาที่จำเลยรับสารภาพไม่เข้าเงื่อนไขที่กฎหมายบังคับให้ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบการรับสารภาพ ดังที่บัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรกด้วยแล้ว ยิ่งทำให้ศาลค่อนข้างระมัดระวังตัวในการจะใช้ดุลยพินิจให้มีการสืบพยานหลักฐานต่อไป นอกจากนี้ ตามแนวคิดของนโยบายการสมานฉันท์และสันติวิธีในการเร่งพิจารณาคดีเพื่อมิให้คดีค้างศาลโดยใช้วิธีการที่ให้ศาลอธิบายถึงสิทธิและประโยชน์ของการยอมรับสารภาพให้กับจำเลยตัดสินใจ ก่อนที่จะให้การต่อศาล²⁶⁸ ยังเป็นการตอกย้ำถึงการให้ความสำคัญกับความสะดวกและรวดเร็วที่จะได้รับจากคำรับสารภาพมากกว่าการให้ความสำคัญกับการตรวจสอบค้นหาความจริง

นอกจากนี้ ในกรณีที่จำเลยให้การรับสารภาพในชั้นพิจารณา ถ้าในคดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้นกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรกบัญญัติให้ “ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำผิดจริง” ดังนั้น การซึ่งนำพยานหลักฐานประกอบการรับสารภาพของจำเลยจึงเปลี่ยนไป โจทก์จึงมีหน้าที่ที่จะต้องสืบพยานหลักฐานประกอบการรับสารภาพของจำเลยในระดับที่เป็นที่พอใจแก่ศาลเท่านั้น ไม่ต้องถึงขั้นทำให้ศาลแน่ใจจนปราศจากข้อสงสัยตามสมควรดังเช่นในมาตรา 227 บทบัญญัติในมาตรา 176 วรรคแรก ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในทางปฏิบัติ กล่าวคือ ในกรณีที่ศาลใช้ดุลยพินิจสืบ

²⁶⁸ คู่มือปฏิบัติงานศูนย์สมานฉันท์และสันติวิธี. หน้าเดิม.

พยานหลักฐานต่อไปแม้ว่าจำเลยจะให้การรับสารภาพในความผิดที่กฎหมายมิได้บังคับให้ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพนั้น กฎหมายมิได้บัญญัติมาตรฐานการพิสูจน์ไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น ศาลจึงได้กลับไปใช้มาตรฐานการพิสูจน์ตามหลักทั่วไปในมาตรา 227 ตามนัยของคำพิพากษาฎีกาที่ 2944/2544 จึงกลับกลายเป็นว่า ในความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ซึ่งในสายตาของกฎหมายเห็นว่าเป็นความผิดร้ายแรงที่ต้องผ่านการกลั่นกรองโดยการสืบพยานหลักฐานอื่นประกอบกับคำรับสารภาพของจำเลยด้วยนั้น โจทก์กลับมีหน้าที่สืบพยานแก่เป็นที่พอใจแก่ศาลก็เพียงพอที่จะลงโทษจำเลยได้แล้ว แต่ในกรณีที่ศาลให้สืบพยานหลักฐานต่อไปในความผิดที่ไม่มีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) หรือมีอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำไม่ถึง 5 ปีซึ่งในสายตาของกฎหมายเห็นว่ามีควมร้ายแรงน้อยกว่า หากมีการสืบพยานกันแล้ว ภาระการพิสูจน์ของโจทก์จะต้องสืบพยานจนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่ศาลตามมาตรา 227 จะเห็นได้ว่า บทลักษณะการบัญญัติกฎหมายในมาตรา 176 วรรคแรก นอกจากอัตราโทษจะไม่ได้สัดส่วนดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีความไม่ได้สัดส่วนในเรื่องมาตรฐานในการพิสูจน์ความผิดที่จำเลยรับสารภาพในกรณีที่ศาลใช้ดุลยพินิจให้สืบพยานหลักฐานต่อไปอีกด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากในปัจจุบันบทบาทของศาลในการค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของจำเลยค่อนข้างลดน้อยลง อันเป็นผลมาจากบทบัญญัติของกฎหมายตามมาตรา 176 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้องศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง” บทบัญญัติดังกล่าวได้เปิดช่องให้ศาลใช้ดุลยพินิจที่มากเกินไป ประเภทของคดีที่กฎหมายบังคับให้ศาลทำหน้าที่กลั่นกรองและค้นหาความจริงโดยการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพนั้นยังไม่มีควมเหมาะสมเพียงพอ ทำให้คดีความผิดร้ายแรงที่มีอัตราโทษจำคุกสูงไม่ได้รับการกลั่นกรองเท่าที่ควร มาตรฐานในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานกรณีสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพอาจไม่สอดคล้องกับหลักทั่วไปตามมาตรา 227 ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรเสนอให้มีการแก้ไขบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของศาลเพื่อให้ศาล

ได้ทำหน้าที่ก่อกองและค้นหาความจริงในคำรับสารภาพของจำเลยในคดีที่มีบทกำหนดโทษจำคุกในระดับสูงให้มากขึ้นก่อนที่จะพิพากษาลงโทษจำเลย ดังนี้

(1) ควรแก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ใน 2 ประการ ดังนี้

ประการแรก ควรกำหนดให้ศาลต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพในความผิดความผิดที่มีโทษสูงซึ่งเป็นความผิดร้ายแรงที่มีความฉกรรจ์ โดยใน “**มติของอัตราโทษ**” ควรใช้อัตราโทษอย่างสูง (ขั้นสูง) เป็นเกณฑ์ในการบัญญัติกฎหมาย ไม่ควรใช้เกณฑ์อัตราโทษอย่างต่ำ (ขั้นต่ำ) โดยไม่สนใจว่าจะมีโทษขั้นสูงเท่าใดก็ตามเหมือนดังบทบัญญัติมาตรา 176 วรรคแรกในปัจจุบัน²⁶⁹

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความร้ายแรงในมติของอัตราโทษ ทำให้พบว่า อัตราชั้นโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยในปัจจุบัน จะมีอัตราโทษจำคุกขั้นสูงในแต่ละฐานความผิดได้แก่ จำคุกตลอดชีวิต จำคุก 20 ปี จำคุก 15 ปี จำคุก 10 ปี จำคุก 7 ปี จำคุก 5 ปี จำคุก 4 ปี จำคุก 3 ปี จำคุก 2 ปี จำคุก 1 ปี จำคุก 6 เดือน จำคุก 3 เดือน จำคุก 1 เดือน จำคุก 10 วัน อันมีความคล้ายคลึงกับการแบ่งชั้นโทษตามกฎหมายฝรั่งเศส²⁷⁰ ทั้งนี้เนื่องจากการบัญญัติกำหนดความผิดและโทษทางอาญาของไทยส่วนหนึ่งได้เทียบเคียงมาจากกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ทำให้การแบ่งชั้นอัตรา

²⁶⁹ เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขชั้นโทษในประมวลกฎหมายอาญาให้มีความเหมาะสม ผู้วิจัยได้เสนอแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ว่า “**แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 เรื่องการสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพที่ปัจจุบันยึดโยงกับโทษขั้นต่ำ โดยแก้ไขเป็นอัตราโทษขั้นสูงเหมือนก่อนปี พ.ศ. 2499 คือ ความผิดที่มีอัตราโทษขั้นสูงเกิน 10 ปี จึงจะต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพ**”

²⁷⁰ การแบ่งแยกประเภทความผิดอาญาของประเทศฝรั่งเศส เรียกว่า “ระบบไตรภาคี” (tripartite classification) ลำดับโทษจำคุกตามกฎหมายฝรั่งเศส แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

(1) ความผิดอุกฤษฏ์โทษ มีลำดับชั้นโทษจำคุก 5 ชั้น คือ จำคุกตลอดชีวิต จำคุกสามสิบปี จำคุกยี่สิบปี จำคุกสิบห้าปี จำคุกสิบปี

(2) ความผิดมัชฌิมโทษ มีลำดับชั้นโทษจำคุก 8 ชั้น คือ จำคุกสิบปี จำคุกเจ็ดปี จำคุกห้าปี จำคุกสามปี จำคุกสองปี จำคุกหนึ่งปี จำคุกหกเดือน จำคุกสองเดือน

(3) ความผิดลหุโทษ เป็นความผิดที่ไม่มีโทษจำคุก

โทษจำคุกมีความคล้ายคลึงกันอย่างมากนั่นเอง²⁷¹ ซึ่งความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก 10 ปี ตามกฎหมายฝรั่งเศส ถือว่าเป็นอัตราโทษของความผิดอุกฤษฏ์โทษ- มิชฌิมโทษ (Crime-Délits) อันเป็นความผิดร้ายแรงที่จะต้องใช้วิธีดำเนินการ โดยผู้พิพากษาไต่สวนจะต้องเข้ามาทำหน้าที่ไต่สวนและรวบรวมพยานหลักฐานทั้งหมดก่อนที่จะทำความเข้าใจสิ่งคดีต่อไป²⁷²

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ในมิติของอัตราโทษที่ถือว่าเป็นโทษที่ร้ายแรงตามกฎหมายไทย อาจบัญญัติให้ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูง (ขั้นสูง) ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป เป็นความผิดที่ศาลต้องกลั่นกรองความถูกต้องของคำรับสารภาพในความผิดดังกล่าวเสียก่อน (เทียบเคียงความผิดอุกฤษฏ์โทษตามกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส)

ผู้เขียนมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า นอกจากการพิจารณาความร้ายแรงของความผิดใน “มิติของอัตราโทษ” แล้ว ควรพิจารณาใน “มิติของความฉกรรจ์” ของความผิดนั้นจาก “คุณธรรมทางกฎหมาย” ที่อยู่เบื้องหลังของการกระทำที่เป็นความผิดนั้นร่วมด้วย ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับฝ่ายนิติบัญญัติเป็นสำคัญ กล่าวคือ ในความผิดที่มีความฉกรรจ์ในตัวเองกับความผิดตามนโยบายของรัฐที่ต้องการปราบปราม หากฝ่ายนิติบัญญัติพิจารณากำหนดจำนวนอัตราโทษสำหรับความผิดดังกล่าวให้เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน การพิจารณาความจำเป็นในการตรวจสอบกลั่นกรองคำรับสารภาพในความผิดที่มีความร้ายแรง โดยพิจารณาจากจำนวนอัตราโทษ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ก็จะมีเหมาะสมและครอบคลุมมากขึ้น เนื่องจากความผิดที่ร้ายแรงเพราะมีความฉกรรจ์ กับความผิดที่ร้ายแรงเพราะมีจำนวนอัตราโทษสูง จะเป็นไปในลักษณะเดียวกันนั่นเอง²⁷³

ประการที่สอง สำหรับมาตรฐานในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน กรณีที่ต้องสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพในความผิดร้ายแรง หรือที่มีโทษสูง ควรกำหนดให้ใช้มาตรฐานการพิสูจน์เช่นเดียวกับการพิสูจน์ความผิดในกรณีทั่วไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรคแรก กล่าวคือ “ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น” ไม่ควรบัญญัติให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพเพียงแก่

²⁷¹ รายงานการศึกษาลงบฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่อง ศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษ และการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา (น. 60). เล่มเดิม.

²⁷² แหล่งเดิม. หน้า 268.

²⁷³ แหล่งเดิม. หน้า 287.

เป็นที่ “พอใจ” ดังที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรก ในปัจจุบัน ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า คำรับสารภาพของจำเลยเป็นเพียงส่วนหนึ่งของพยานหลักฐาน ทั้งหมดที่ศาลจะต้องนำไปรับฟังประกอบกับพยานหลักฐานอื่นแล้วจึงนำพยานหลักฐาน ทั้งหมดจนกว่าจะแน่ใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงจึงจะสามารถพิพากษาลงโทษจำเลยได้นั่นเอง

(2) กรณีการไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่พนักงานอัยการ โจทก์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 ซึ่งบัญญัติว่า

“ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลจัดการส่งต่อไปนี้

(2) ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะส่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้

ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา”

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 162 ดังกล่าว โดยการตัดข้อความ ในวรรคท้ายซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา” ออกไป เพื่อที่ศาลจะได้ไต่สวนมูลฟ้องจากพยานหลักฐานอื่น ๆ ของโจทก์อย่างเต็มที่ มิให้เพ่งเล็งในคำรับสารภาพของจำเลยเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ศาลจะต้องประทับฟ้องไว้เสมอไป